

Jämsä
Vt. 24 ja 9:n liittymän lounaispuolisen
ABC-liikennemyymälän alueen
muinaisjäännösinventointi
2007

Timo Jussila

Kustantaja: Pöyry Environment Oy

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	2
Kartat	4
Läheinen Vuorenpään kivistinen asuinpaikka:	6

Kansikuva: Tutkitun alueen luoteiskolka kuvattuna pohjoiseen. Kvartsinlöytöpaikka kuvan keskellä alarinteessä, oikealla taustalla, tienvarsipusikon takana hämmöttää pelto jossa Vuorelan kivistinen asuinpaikka.

Perustiedot

- Alue:** Jämsän keskustan luoteispuolella, valtateiden 24 ja 9:n liittymän lounaispuolella oleva peltoalue, joka rajautuu em. valtateihin, lännessä Pahkalaan menevään tiehen ja etelässä n. 60 m Pahkalan päärakennuksen tasalta pohjoiseen. Suunniteltu ABC-liikennemyymälän rakennusalue paikoitusalueineen. Ks. kartta.
- Tarkoitus:** Selvittää kattavasti onko suunnittelualueella muinaisjäännöksiä.
- Työaika:** Maastotyö: 19.12.2007.
- Tekijät:** Maastotyö Timo Jussila ja Hannu Poutiainen. Valmistelu ja raportti Timo Jussila
- Kustantaja:** Pöyry Environment Oy
- Aiemmat tutkimukset:** Kunnassa on suoritettu tällä seudulla perusinventointia v. 1994, Timo Jussila ja aivan kyseisellä alueella Kaarlo Katiskoski (eri inventoinnit, erilliset raportit).
- Tulokset:** Heti tutkimusalueen länsipuolella on Jämsä 55 Vuorela kivistinen asuinpaikka. Inventoinnissa löytyi pari epämääräistä kvartssia, jotka rohkeasti tulkittuna saattavat olla jäänteitä mahdollisesti Päijänne transgression alle jääneestä kivistisestä asuinpaikasta. Inventoijat eivät kuitenkaan pidä näitä kiinteään muinaisjäännökseen kuuluvina löytöinä vaan enintään tuhoutuneen paikan jäänteiden rippeinä – jos yleensä kyseessä ovat artefaktit. Lopputuloksen todetaan, että alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kyseessä on inventoijien tulkinta, josta on syytä saada Museoviranomaisten mielipide.

Inventointi

Inventointi suoritettiin 19.12. yhden päivän aikana, jolloin alue käytiin kattavasti läpi. Olosuhteet maastotyössä olivat hyvät: sää lämmin (vuodenaikaan nähden) ja aurinkoinen, maaperä oli sula. Inventoinnin aikana alueen länsiosan pellot olivat sängellä, koillisosassa kesannolla ja itäisin sarka kesanto-oraalla. Ainoastaan itäisintä, ladon itäpuolista peltoa ja samoin ladon eteläpuolista peltoa saattoi tutkia pintapoinnalla silmänvaraisesti. Muualla tutkimus suoritettiin koekuopittamalla topografian perusteella valittu alue: törmän laki ja sen pohjoiseen laskeva rinne ja tasanetta sen alapuolella ennen loivempaa matalaa ja törmää alueen pohjoisreunalla. Lisäksi koekuopittiin peltoa Pahkalantien itäreunalla, tunnetun asuinpaikan itäpuolella. Koekuopalla tarkoitetaan tässä (kuten viimeiset 25 vuotta on tarkoitettu) soralapion rouhaisuja, kooltaan 25-40 cm ja muodoltaan epämääräistä n. 25-40 cm syvää kuoppaa jonka maa-aines tutkittiin kuopan ulkopuolella mutta myös kuopan seinämiä ja pohjaa pengottiin pelkalla.

Koekuopituksen painopiste oli alueen länsi- ja keskiosan pellolla, erityisesti keskiosan pohjoisluoteeseen kurottavalla harjanteella – sen laella ja rinteillä. Itäosaan tehtiin muutamia kuoppia pellon alaosaan, siellä olevan matalan törmän äärelle. Kaikkiaan alueelle tehtiin 78 koekuoppa, joista 32:n maa-aines seulottiin. Noin puolesta kuopista tarkastettiin kyntökerroksen alapuolen maaperä, muutoin tyydyttiin penkomaan kyntökerrosta ja mahd. siinä olevia löytöjä. Missään ei havaittu kyntökerroksen alla muuta kuin puhdasta pohjamaata. Kyntökerroksessa ei havaittu palaneita kiviä tms. asuinpaikan rippeisiin viittaavaa. Kahdessa n. 10 m etäisyydellä toisistaan olevissa kuopissa havaittiin kvartsin paloja, joista toinen saattaa olla ”kulunut” iskos, toinen on

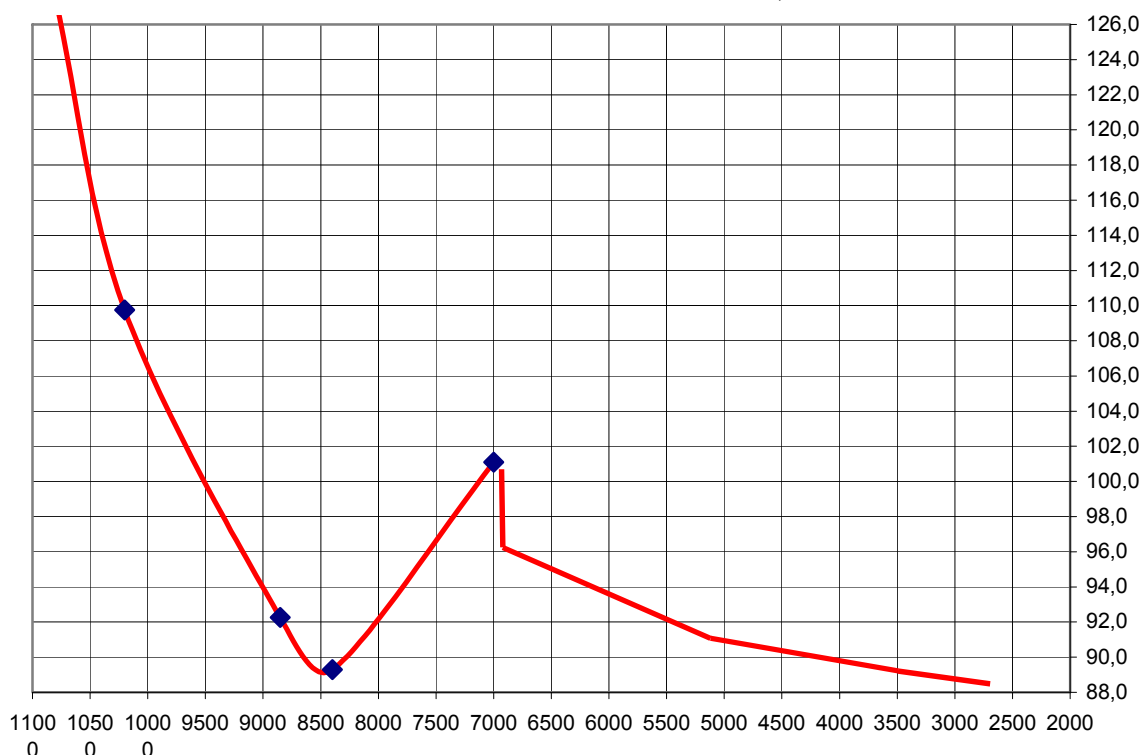
epämääräisempi. Kvartsit herättivät huomiota siksi, että harjannealueen koekuopissa yleensä ei havaittu minkään lajin kiviä näitä kvartseja ja muutamaa muuta luonnonkiveä lukuun ottamatta ja muuallakin havaitut pikkukivet eivät olleet puhdasta kvartssia. Kvartsinlöytöpaikkojen ympärille tehtiin 5-10 m säteelle useita koekuoppia ilman lisähavaintoja. Kyntökerroksen alapuolella havaittiin vain puhdasta pohjamaata. Kvartsinlöytöpaikan koordinaatit ovat: 2561856 6860848 ja 2561854 6860855 (± 4 m).

Alueen maaperä on alemmilla tasoilla hiesu ja ylemmillä hietamoreeni. Pellot olivat hyvin vähäkivisiä, vain muutamassa kuopassa havaittiin peukalonpäättä suurempia kiviä, harvoin niitäkään. Sen sijaan alueen länsireunan pelto Pahkalantien varrella oli suht. (pieni-) kivinen.

Rantasidonnoisia asuinpaikkoja voi alueella sijaita 120 m korkeustason alapuolella. Tällä tutkimusalueella ovat alueen alimmissa pohjoiskoillisreunalla oleva muinaisranta ja vesi supistunut erilliseksi matalaksi "rutakoksi" pian sen jälkeen kun vedentaso on laskenut alle 90 m eli kivikauden lopussa ja ilmeisesti suhteellisen nopeasti kuivahtanut kosteikoksi. Alue ei siis ole ollut hyvä asuinpaikkamaasto sen jälkeen kun vesi laski alle em. 90 m tason.

Harjanteen pohjoisreuna, jonka rinteestä, noin kuvan keskeltä, pari kvartssia, kuvattu itään

Tutkimusalueen rannansiirtymiskäyrä (Jussila 2000, Saarnisto 1971), vaaka-asteikko BP, pysty z m mpy.

Yhteenvetona voin todeta, että tässä inventoinnissa vahvistettiin Katiskosken v. 1994 havainnot siitä, että Vuorenpään asuinpaikan itäpuolen pelloilla ei ole merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Katiskosken v. 1994 ladon itäpuolen pellossa havaitsema epä-m. kvartsi ja nyt havaitut pari kvartsia saattavat viitata tuhoutuneeseen ja sittemmin peltoon sekoittuneen asuinpaikan rippeisiin, jonka tutkimusarvo - jos asuinpaikka paikalla on todella ollut - on vähäinen. Aiheuttaako kvartsilöytö jatkotoimenpiteitä, kuten koekaivauksen, sen päättää Museovirasto.

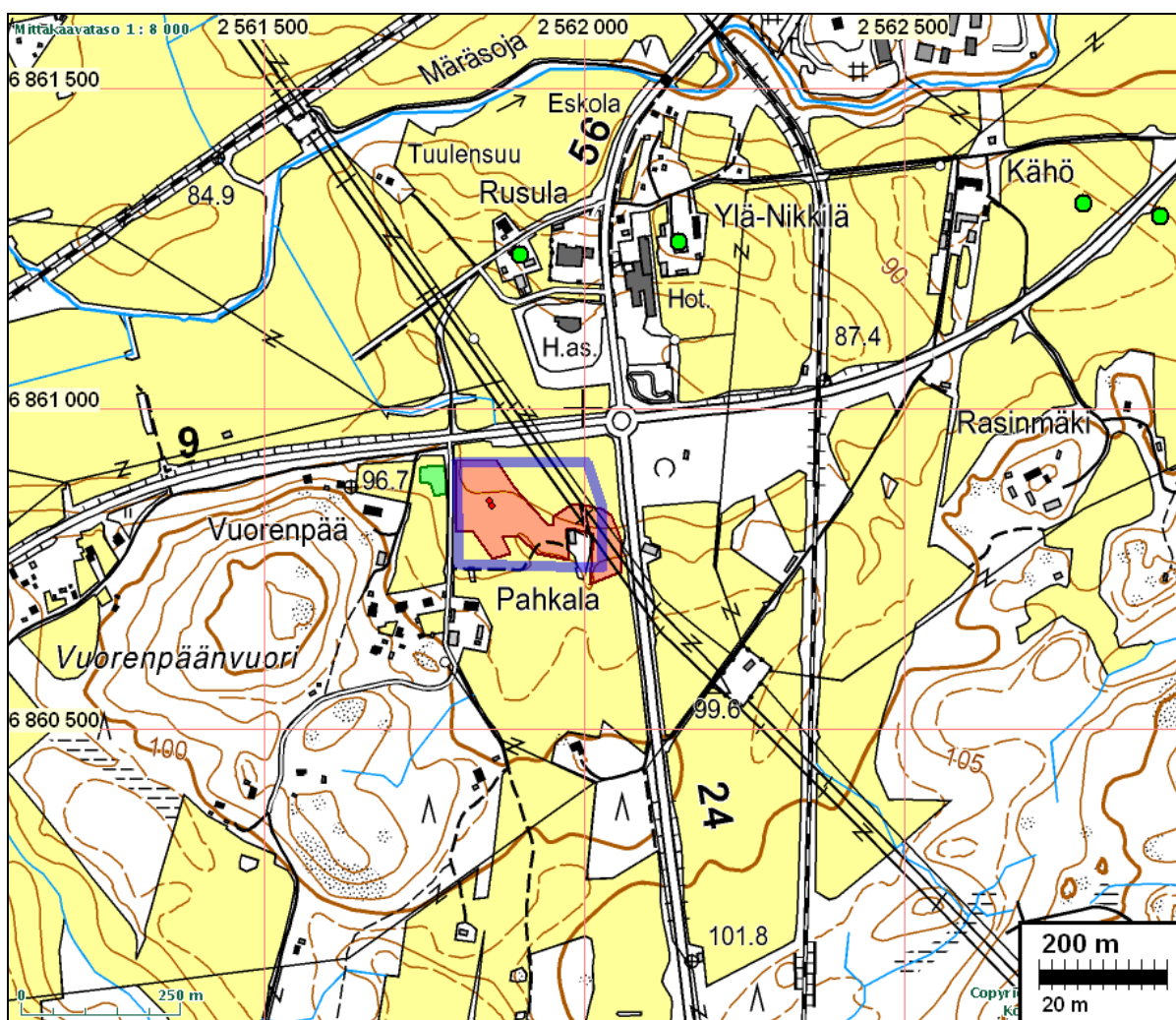
Espoossa 2.1.2008

Timo Jussila

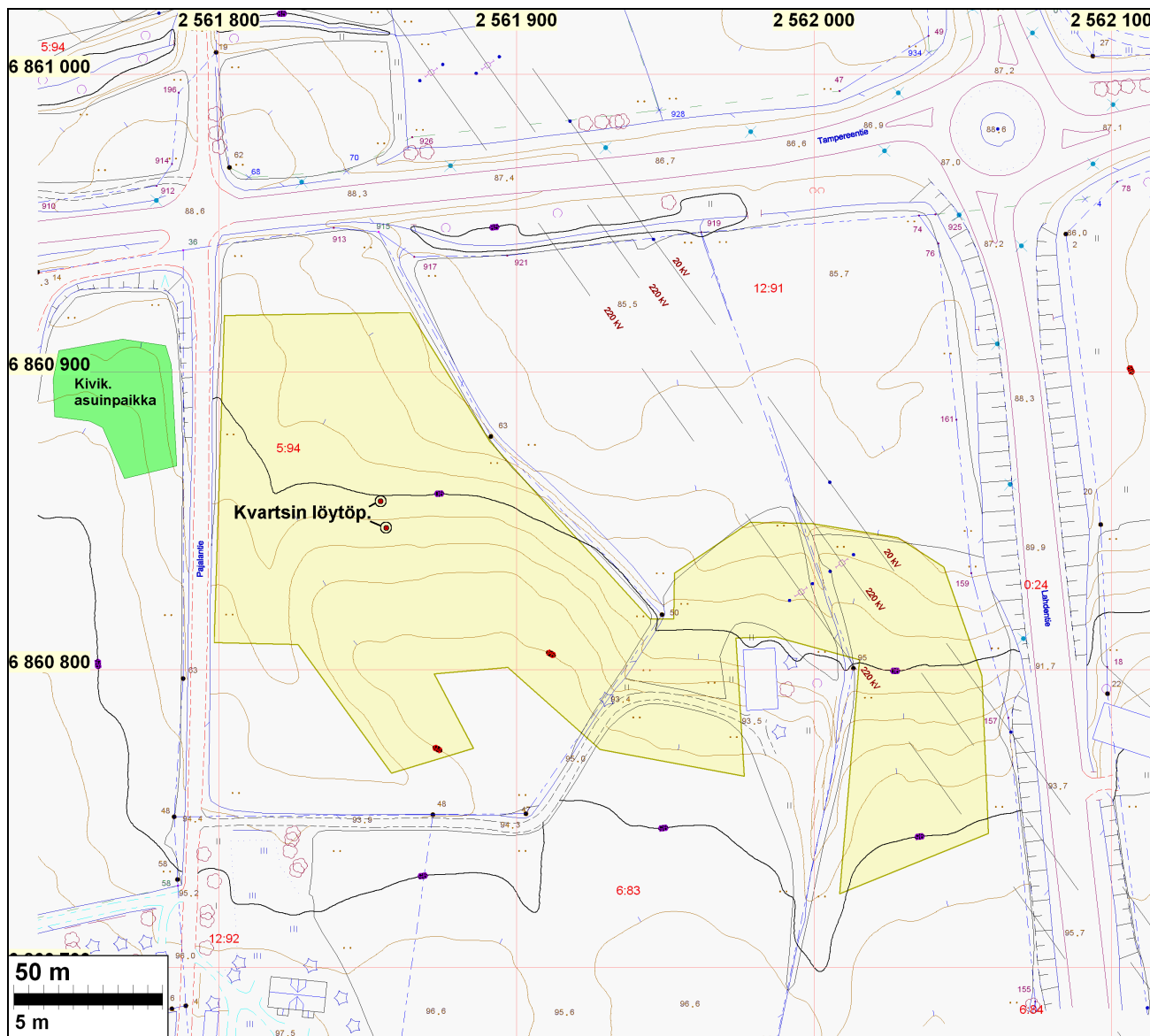

Tutkimusalue kuvan poikki menevän vt 9:n eteläpuolella, vasemmalla vt 24. Aivan oikeassa laidassa pellossa kivikautinen asuinpaikka Jämsä 55 Vuorenpää. Kuvattu etelään.

Kartat

Kivikautinen asuinpaikka vihreällä, tutkittu alue ruskealla, suunnitelma-alue sinisellä viivalla.

Tutkittu alue varjostettu keltaisella. Koekuopitus keskittyi alueen länsiosaan, ladon länsipuolelle. Sen itäpuolella muutamia kuoppia pellon alaosaa, muutoin pellon silmänvarainen tarkastus. Suurin osa ladon itäpuolisesta peltoalueesta uuden tielinjan ja liittymän aluetta. Alueen koillis-kolkka tasaista, alavaa ja märkää hiesupeltoa jota ei tutkittu.

Kuva: tutkimusalueen itäosaa kuvattuna itään.
Alla paikalta löytyneet kvartsit.

Läheinen Vuorenpään kivikautinen asuinpaikka:

Suunnitellun ABC-liikenneaseman länsipuolella, minne kyseisen hankkeen rakentaminen ei ulotu. Sen sijaan asuinpaikan alueelle saattaa osua tulevia tiejärjestelyitä.

JÄMSÄ 55 VUORENPÄÄ

Kylä: KAUKIALA

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Kartta: 2233 07
x: 6860 92 y: 2561 82 z: 91-92,5 (tarkoittaa alueella n. 2300-2800 eKr.)
p: 6861 71 i: 3403 83

Tutkijat: Katiskoski K 1994 inventointi.

Löydöt: KM 28581, 1 kpl, reikäkivi, Katiskoski Kaarlo 1994, pienen reikäkiven katkelma. pellosta, 1 kpl, kivitaltta, pieni, kapea liusketta, kivilaji-iskoksia, kvartsiesine, kvartsi-iskoksia, kvartsiydin, piikärki, piitä.

Sijainti: Paikka sijaitsee Jämsän kirkosta 2.9 km S.

Huomiot: **Katiskoski 1994** (Timo Sepänmaan lyhentämä):
"Paikka tarkastettiin 9.5.1994. Löytöalue kohti NNE viettävän pellon loivahkoa rinnettä. Löydöt ovat pellon alaosasta, joka rajoittuu Pahkalaan ja Vuorenpäähän vieviin teihin sekä pohjoisessa valtatie 9 suuntaiseen paikallistielinjaan. Löytöalue oli laajuudeltaan n. 30-40 m suunnilleen korkeuskäyriä noudattaen ja kääntyen, ja n. 15-20 m korkeuskäyriä vastaan. Maaperältään pelto on lähinnä hiesua. Löytöalue on aivan tiesuunnitelmalinjan länsipään kohdalla, jossa linjaus on yhtymässä nykyiseen valtatie 9 linjaan. Lähialuetta tarkastettaessa ei löytöjä havaittu löytöalueelta korkeammalta etelässä, siitä länteen sijaitsevalla pellolla, eikä myöskään lähempänä Pahkalan tilaa sijaitsevilla pelloilla siitä kaakkoon, jotka vaikuttivat yhtä sopivilta, kuin itse löytöalue. Yksi epämääräiseltä vaikuttanut kvartsi löytyi ennen asuinpaikkalöytöjen havaitsemista kuitenkin Pahkalan koillispuolella erillisenä sijaitsevan maatalan ulkorakennuksen ja sitä ympäröivän viljelemättömän alueen ja "ojalaakson" itäpuolisessa rinnepellossa, n. 300 m SE, joka on myös n. 92,5 m mpy. Pellot olivat naapuritilan Pahkalan isännän mukaan vasta hiljattain myyty kaupungille ja siirtyneet Vuorenpään tilan omistuksesta. Pellot olivat tarkastushetkellä vuokralla Pahkalla. Ympäristöstä tunnetaan aiempina löytöinä ainakin pari reikäkiveä vailla täsmällisiä löytötietoja: Ekosesta (KM 17443) ja Kähön Nikkilästä (KM 11818:2)."

Inventoinissa 2007 voitiin vahvistaa Katiskosken havainto siitä, että asuinpaikka ei ulotu Pahkalaan menevän tien länsipuolelle. Sen sijaan on ehkä mahdollista, että länsipuolisella pellolla on jäänteitä – kuluneita löytöjä – Päijänne transgression alle jääneestä asuinpaikasta. Tämä arvelu perustuu ko. pellosta löytyneeseen pariin epämääräiseen kvartsiin (mahd. kuluneita iskoksia). Kyseessä on siis ainoastaan mahdollisuus ja yksi arvio, joka voi olla vääräkin. Joka tapauksessa mahdollisesta asuinpaikasta ei havaittu mitään jälkiä kyntökerroksen alapuolella ja löydötkin ovat hyvin vähäiset – jos kyseiset kvartsit yleensä ovat artefakteja.